

TARBIJAKAITSE JA
TEHNILISE JÄRELEVALVE
AMET

DIGITEENUSTE KOORDINAATORI TEGEVUSARUANNE

1. jaanuar 2024 – 31. detsember 2024

Sisukord

1.	Sissejuhatus	4
2.	Kaebused (DSA artikkel 53)	5
3.	Korraldused (DSA artiklid 9 ja 10)	6
4.	Vaidluste kohtuvälise lahendamise organid (DSA artikkel 21)	9
5.	Usaldusväärsed teavitajad (DSA artikkel 22)	9
6.	Kontrollitud teadlased (DSA artikkel 40)	10
7.	Täideviimine ja (riikidevahelised) tegevused	11
8.	Järeldused	13

Kasutatud lühendid

DSA - digiteenuste määrus (*Digital Services Act*)

DSC - digiteenuste koordinaator (*Digital Services Coordinator*)

TTJA - Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet

VLOP - väga suur veebiplatvorm (*very large online platform*)

VLOSE - väga suured veebipõhised otsingumootorid (*very large online search engines*)

1. Sissejuhatus

Digiteenuste määruse üldtutvustus

Digiteenuste määruses (DSA) on sätestatud ühtlustatud reeglid vahendusteenustega (näiteks veebiplatvormid, majutusteenused ja otsingumootorid) suhtlemisel ohutu, prognoositava ja usaldusväärse veebikeskkonna loomiseks. Sellised ühtlustatud normid on näiteks:

- 1) täiendavad läbipaistvusnõuded veebiplatvormidele sisu modereerimisel,
- 2) kodanike juurdepääs vaidluste kohtuvälisele lahendamisele ning
- 3) usaldusväärsete teavitajate staatust käsitlevad eeskirjad ja usaldusväärsete teavitajate läbipaistvuskohustused.

Lisaks on DSA eesmärk ennetada ebaseaduslikku veebisisu, kaitsta alaealisi internetis ja tõkestada väärinfo levikut. Täiendava kontrolli all on väga suurte digiplatvormide (VLOP) ja väga suurte veebipõhiste otsingumootorite (VLOSE) pakkujad. Neil on näiteks kohustus tagada reklaamide läbipaistvus ja avaldada oma hinnangud enda platvormil olevate süsteemsete riskide kohta.

DSA täitmist tagavad riiklikud digiteenuste koordinaatorid (DSC), liikmesriikide teised pädevaks määratud asutused ning VLOP-ide ja VLOSE-de puhul Euroopa Komisjon. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA) on Eesti digiteenuste koordinaator.

DSA-d kohaldatakse täies ulatuses alates 17. veebruarist 2024. TTJA on digiteenuste koordinaatoriks määratud 1. juulist 2024. Sellest ajast on TTJA-l pädevus kontrollida DSA-st tulenevate nõuete täitmist.

Taustateave

DSA artikli 55 kohaselt peab iga DSC koostama ja avaldama eelmise aasta tegevuste kohta aastaaruande. Aruanne peab sisaldama järgmist teavet:

- 1) DSA artikli 53 alusel saadud kaebuste arv ja nende suhtes võetud meetmed;

- 2) liikmesriigi õigus- või haldusasutuste poolt DSA artiklite 9 ja 10 kohaselt antud ebaseadusliku sisu vastu meetmete võtmise ja teabe esitamise korralduste arv ning liigid;
- 3) punktis 2 nimetatud korralduste suhtes võetud meetmed, millest on DSC-d teavitatud.

Lisaks aruande avalikustamisele jagatakse seda ka Euroopa Komisjoni ja Euroopa Digiteenuste Nõukojaga.

Liikmesriikides, kus on määratud mitu pädevat asutust DSA järelevalve ja täitmise tagamiseks, peab DSC koondama kõikide pädevate asutuste tegevuse ühte terviklikku aastaaruandesse.

Eestis on DSA järelevalveks ja rakendamiseks TTJA ainus pädev asutus. Siiski võib iga riiklik järelevalveasutus DSA raames tegutseda oma pädevuse piires, näiteks teha vahendusteenuse osutajatele eemaldamiskorraldusi.

2. Kaebused (DSA artikkel 53)

Sissejuhatus

DSA artikli 53 kohaselt on vahendusteenuste kasutajatel või nende nimel tegutsema volitatud organisatsioonidel või ühendustel õigus esitada DSA-d rikkunud vahendusteenuse osutaja kohta kaebus. Kaebus tuleb esitada s

elle liikmesriigi DSC-le, kus teenusesaaja asub.

Kaebuse saanud DSC hindab kaebust ja edastab selle asjakohasel juhul vahendusteenuste osutaja asukohaliikmesriigi DSC-le, lisades sellele võimalusel enda arvamuse. Kui kaebus kuulub sama liikmesriigi teise pädeva asutuse vastutusalasse, edastab DSC kaebuse asjaomasele asutusele.

Kaebused 2024. aastal

TTJA sai 2024. aastal 4 kaebust. Lisaks kaebustele sai TTJA 28 päringut DSA-st tulenevate õiguste ja kohustuste kohta.

Kaebuste liigitamine

DSC menetletud kaebuste arv

Asutus	Käsitletud kaebuste arv
Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet – DSC	4

TTJA on menetlenud 4 kaebust.

Edastatud kaebuste koguarvu liigitamine konkreetse vastuvõtva DSC järgi

DSC teises liikmesriigis	Käesolevale DSC-le edastatud kaebuste arv
IE, Coimisiún na Meán	3

Aruandeperioodi jooksul on Eesti DSC edastanud 3 kaebust.

Kaebused, mis viisid 2024. aastal ametliku uurimiseni

2024. aastal ei ole TTJA-le teadaolevalt ükski kaebus viinud ametliku uurimise algatamiseni.

3. Korraldused (DSA artiklid 9 ja 10)

Sissejuhatus

DSA artiklis 9 on sätestatud vahendusteenuste osutajate kohustused, kui nad saavad liikmesriigi õigus- või haldusasutustelt korralduse ebaseadusliku sisu vastu meetmete võtmiseks. Esiteks peab teenuseosutaja sellise korralduse saamisel teavitama korralduse andnud asutust (või muud korralduses nimetatud asutust) korralduse täitmisest, täpsustades, kas ja millal korraldus täideti. Artiklis sätestatakse ka tingimused, millele ametiasutuste antud korraldus peab vastama.

Korralduse andnud asutus või muu korralduses märgitud asutus peab edastama korralduse ja teabe selle täitmise kohta korralduse väljastanud asutuse liikmesriigi DSC-le. Seejärel jagab korralduse saanud DSC seda teavet kõigi teiste DSC-dega.

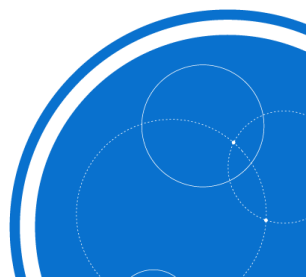
Kui vahendusteenuse osutaja saab korralduse esitada konkreetset teavet teenuse üksikasutaja kohta, siis on tal DSA artikli 10 kohaselt kohustus asjaomast riigi õigus- või haldusasutust või muud korralduses nimetatud asutust viivitamata teavitada. Artikkel 10 sätestab sarnaselt DSA artiklile 9 tingimused, millele ametiasutuse antav korraldus peab vastama. Samuti peab korralduse andnud või muu korralduses märgitud asutus edastama korralduse ja kogu teabe selle täitmise kohta korralduse väljastanud asutuse liikmesriigi DSC-le. Seejärel jagab korralduse saanud DSC seda teavet kõigi teiste DSC-dega.

2024. aastal ei saanud TTJA digiteenuste koordinaatorina teistelt riigiasutustelt DSA artikli 9 ega artikli 10 kohaseid korraldusi.

Samas TTJA kui riiklik järelevalveasutus tegi EL-i sanktsioonide rakendamise raames Telegramile ühe eemaldamiskorralduse seoses juurdepääsu võimaldamisega 14-le sanktsioneeritud meediateenusele. TikTok'i suhtes toimus ärakuulamine, mis probleemi lahendas, ning seetõttu ei olnud eemaldamiskorralduse tegemine vajalik. Eelnevast tulenevalt oli 2024. aastal ainult 1 eemaldamiskorraldus.

Korralduste alusel võetud meetmed

Telegram vastas eemaldamiskorraldusele rohkem kui kolm kuud hiljem. Vastuses kinnitati, et 14-le sanktsioneeritud meediateenusele juurdepääsu võimaldava kanali kättesaadavus on Euroopa Liidus geoblokeeritud.

4. Vaidluste kohtuvälise lahendamise organid (DSA artikkel 21)

Sissejuhatus

DSA kohaselt pakuvad vaidluste kohtuvälise lahendamise organid kasutajatele täiendavat võimalust veebiplatvormidega sisu modereerimisega seotud vaidluste lahendamiseks. Veebiplatvormid peavad sellest vaidluste lahendamise võimalusest kasutajaid teavitama ning tegema sertifitseeritud vaidluste lahendamise organitega menetluse jooksul ka koostööd.

Taotluse korral sertifitseerivad DSC-d oma liikmesriigis asuvaid vaidluste lahendamise organeid, kui need vastavad DSA artiklis 21 sätestatud nõuetele. Näiteks peavad vaidluste lahendamise organid olema sõltumatud. Lisaks peavad neil olema piisavad teadmised näiteks teatavat liiki ebaseadusliku sisu kohta. Vaidluste lahendamise organid peavad lahendama vaidlusi vähemalt ühes ELi ametlikus keeles.

Vaidluste kohtuvälise lahendamise organite sertifitseerimine 2024. aastal

TTJA ei sertifitseerinud 2024. aastal ühtegi kohtuvälist vaidluste lahendamise organit.

5. Usaldusväärsed teavitajad (DSA artikkel 22)

Sissejuhatus

DSA kohaselt vastutavad usaldusväärsed teavitajad potentsiaalse ebaseadusliku sisu tuvastamise ja veebiplatvormide hoiatamise eest. Nad on eksperdid kindlat liiki ebaseadusliku veebisisu (näiteks vaenukõne või terroristliku sisu) tuvastamisel ja sellest veebiplatvormidele teavitamisel. Veebiplatvormid peavad nende poolt esitatud teateid käsitlema eelisjärjekorras, kuna eeldatakse, et need on täpsemad ja usaldusväärsemad kui keskmise kasutaja esitatud teated.

Usaldusväärse teavitaja staatuse annab taotleva üksuse asukohaliikmesriigi DSC. Seejuures kontrollib DSC taotlusprotsessi käigus, et üksused vastaksid DSA artiklis 22 sätestatud kriteeriumidele (näiteks sõltumatus veebiplatvormist või eriteadmiste olemasolu). DSA artikli 22 lõike 8 kohaselt annab Euroopa Komisjon pärast Euroopa Digiteenuste Nõukojaga konsulteerimist vajaduse korral välja suunised, et aidata digiplatvormide pakkujal ja DSC-del neid kriteeriume kohaldada. Suunised plaanitakse vastu võtta 2025. aasta II kvartalis.

2024. aastal esitati TTJA-le üks taotlus usaldusväärse teavitaja staatuse saamiseks. Menetluse käigus otsustas taotleja siiski oma taotluse tagasi võtta. TTJA pöördus ka mitme kodanikuühiskonna organisatsiooni poole, tutvustades usaldusväärse teavitaja staatuse võimalusi, kuid organisatsioonide eelarvepiirangute tõttu on võimalused praegu ootel.

6. Kontrollitud teadlased (DSA artikkel 40)

Sissejuhatus

Kontrollitud teadlastel on õigus pääseda ligi mitteavalikele andmetele, et uurida VLOP-ide ja VLOSE-de süsteemseid riske või meetmeid nende maandamiseks. Süsteemsed riskid võivad põhjustada tõsist kahju ühiskonnale või majandusele laiemalt, näiteks ebaseadusliku sisu laialdast levimist või sekkumist valimistesse.

Asjakohastele andmetele juurdepääsu saamiseks võib konkreetse VLOP-i või VLOSE-i asukohaliikmesriigi DSC anda teadlasele kontrollitud teadlase staatuse, kui teadlane on tõendanud, et ta vastab DSA artiklis 40 sätestatud tingimustele. Kontrollitud teadlase staatusega isikutele on VLOP-id ja VLOSE-id kohustatud tagama andmetele juurdepääsu.

Kontrollitud teadlastele antud staatus 2024. aastal

2024. aastal ei saanud TTJA kontrollitud teadlastelt ühtegi taotlust.

7. Täideviimine ja (riikidevahelised) tegevused

2024. aastal osalesid DSC-d ja muud pädevad asutused mitmesugustes DSA rakendamise tegevustes. Seda täiendasid nii rahvusvahelised kui ka siseriiklikud ning nii ametlikud kui ka mitteametlikud algatused. Tegevuste ja algatuste eesmärk oli edendada DSA nõuete täitmist, tõhustada koostööd ja tagada DSA tõhus rakendamine.

Järelevalvemenetlused 2024. aastal

TTJA ei viinud 2024. aastal läbi ühtegi DSA täitmist puudutavat järelevalvementlust. Küll aga toimusid menetlused riikliku järelevalveasutusena reklaamijärelevalve valdkonnas. TTJA keskendus eksitavatele reklaamidele, kus jäljendati meediateenuse pakkujaid ja kasutati loata tuntud avaliku elu tegelaste kujutisi. 2024. aastal teavitati Metat 60 sellisest Facebookis avaldatud reklaamist.

Lisaks oli 2024. aasta juulis probleem seoses Eesti Rahvusringhäälingu artikliga, mida ei saanud Facebooki platvormil jagada. Artikkel sisaldas infot Kaitsepolitsei ameti kohta. TTJA tegutses operatiivselt ning oli tihedas kontaktis Facebooki, Euroopa Komisjoni ja lirimaa DSC-ga, probleem lahenes paari päevaga.

Siseriiklikud tegevused 2024. aastal

2024. aastal tegi TTJA turukaardistuse Eesti ettevõtete kohta, mis kuuluvad DSA kohaldamisalasse. Lisaks koostati ja jagati avalikult TTJA ametliku kodulehe kaudu mitmeid juhiseid teabe talletajate, pelgalt edastajate ja digiplatvormide kohta. Juhised on leitavad siit:

DSA meespea teabe
talletajatele.pdf

DSA meespea
pelgalt edastajale.pdf

DSA meespea
digiplatvormidele.pdf

Teave edastati ka teabe talletamise ja pelgalt edastamise teenuste pakkujatele ning digiplatvormidele, et teavitada neid DSA-st tulenevatest nõuetest.

Lisaks ettevõtete informeerimisele viis TTJA läbi ka põhjaliku DSA koolituse kõigile riigiasutustele.

Rahvusvaheline tegevus

Euroopa Digiteenuste Nõukoja eesmärk on aidata kaasa turvalise, prognoositava ja usaldusväärse veebikeskkonna loomisele, mis edendab innovatsiooni, tagades samal ajal põhiõiguste kaitse. Euroopa Komisjon ja DSC-d teevad nõukoja kaudu koostööd, et järgida DSA rakendamisel ühist üleeuroopalist lähenemisviisi. Seetõttu on nõukojal oluline roll DSA ühtse kohaldamise tagamisel kogu Euroopa Liidus, mis toob kasu kõigile Euroopa kodanikele, ühiskonnale ja majandusele.

Nõukojas arutatakse kõiki olulisi küsimusi ja prioriteete seoses DSA kohaldamisega. Tihe ja usalduslik koostöö ning koordineerimine, milles võetakse arvesse vahendusteenuste konkreetset mõju üksikutes liikmesriikides, on hädavajalikud määruse tõhusaks ja järjepidevaks rakendamiseks kogu Euroopa Liidus.

DSC-de jaoks on oluline nõukoja töösse aktiivselt panustada. Nõukoja liikmed toetavad, nõustavad ja abistavad Euroopa Komisjoni ja teisi DSC-sid nende järelevalveülesannete täitmisel. Nad jagavad üksteisega enda eriteadmisi ning aitavad analüüsida siseturul digiteenustega seoses esilekerkivaid küsimusi. Seetõttu nõuab nõukojas osalemine aktiivset koostööd, et tagada DSA järgimine, pöörates samal ajal tähelepanu iga liikmesriigi eripäradele.

2024. aastal pidas nõukoda 12 koosolekut.¹ Need kohtumised olid oluliseks kohaks, kus arutada DSA jätkuvat rakendamist ja järelevalvet kogu Euroopa Liidus. Koosolekutel said liikmed pidada põhjalikke arutelusid mitmesuguste digiteenuste

¹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/dsa-board>

valdkonnaga seotud küsimuste ja prioriteetide osas. Igal kohtumine oli oluline ühiste eesmärkide edendamiseks, et tagada turvaline, läbipaistev ja innovaatiline digikeskkond kogu Euroopa Liidus.

TTJA osales kõikidel nõukoja koosolekutel. Lisaks on TTJA osalenud enamikel nõukoja moodustatud kaheksa töörühma koosolekutel.² Seejuures panustas TTJA koostajana 4. töörühma töösse valimiste abipaketi (*Election Toolkit*) väljatöötamisel.

TTJA pidas ka mitmeid kohtumisi teiste liikmesriikide DSC-dega. Näiteks toimus kohtumine Belgia DSC BIPT-ga, kellega arutati Telegramiga seotud küsimusi. Samuti toimus Balti riikide kohtumine Läti ja Leedu DSC-dega, kus arutati DSA rakendamisega seotud väljakutseid ja parimaid praktikaid.

8. Järeldused

2024. aasta oli DSA rakendamise esimene aasta. Seetõttu oli tegemist peamiselt DSA siseriiklikusse õigusesse integreerimise aastaga. Väikese riigina oli meil võrdlemisi vähe kaebuseid. 2024. aasta lõpuseisuga oli TTJA-le esitatud 4 kaebust ja 28 päringut DSA kohaldamise kohta.

Aasta jooksul tegeles TTJA aktiivselt DSA tutvustamisega riigiasutustele ja nende koolitamisega määruse rakendamiseks. Samuti tehti märkimisväärset eeltööd ja jagati teavet teenuseosutajatele, kes peavad uusi eeskirju järgima ning vajavad DSA täitmiseks juhiseid.

² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/dsa-board-working-groups>